

Økonomiforum i Troms og Finnmark

Historien om: Kommunal Økonomisk Bærekraft (KØB) – Rana Kommune

v/Trond Sigurd Ursin KS
18-20 September 2019, Alta og Tromsø

Litt om meg selv

Rådgiver i KS Nord Norge:

Arbeidssted:

Ansatt:

Arbeidsområde:

Faglig bakgrunn:

Trond Sigurd Ursin:

KS Nord-Norge, avd. Bodø

Juli 2018

Kommuneøkonomi

Økonom, ingeniør

Erfaring:

Værøy kommune:

Fylkesmannen i Nordland:

Vinn:

KS Nordland:

IRIS, Bodø:

Økonomikonsulent

Rådgiver kommuneøkonomi

Konsulent

Effektiviseringsnettverkene

Prosjektleder interkommunale prosjekter

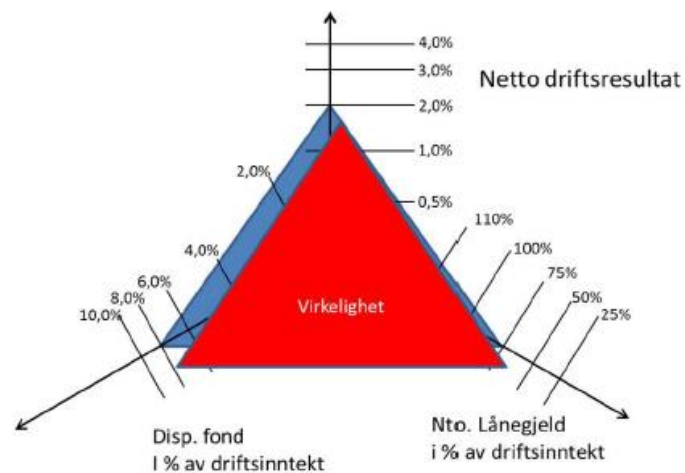
Jobber med:

- **Kommuneøkonomi**
- **Rådmannsutvalget i Nordland**
- **Bistå inn i faglige nettverk**
- **Medlemskontakt**

Det politiske perspektivet !
v/Ordfører Geir Waage (AP)

Administrasjonen !
v/ Kom.dir Stab Hege Nygård

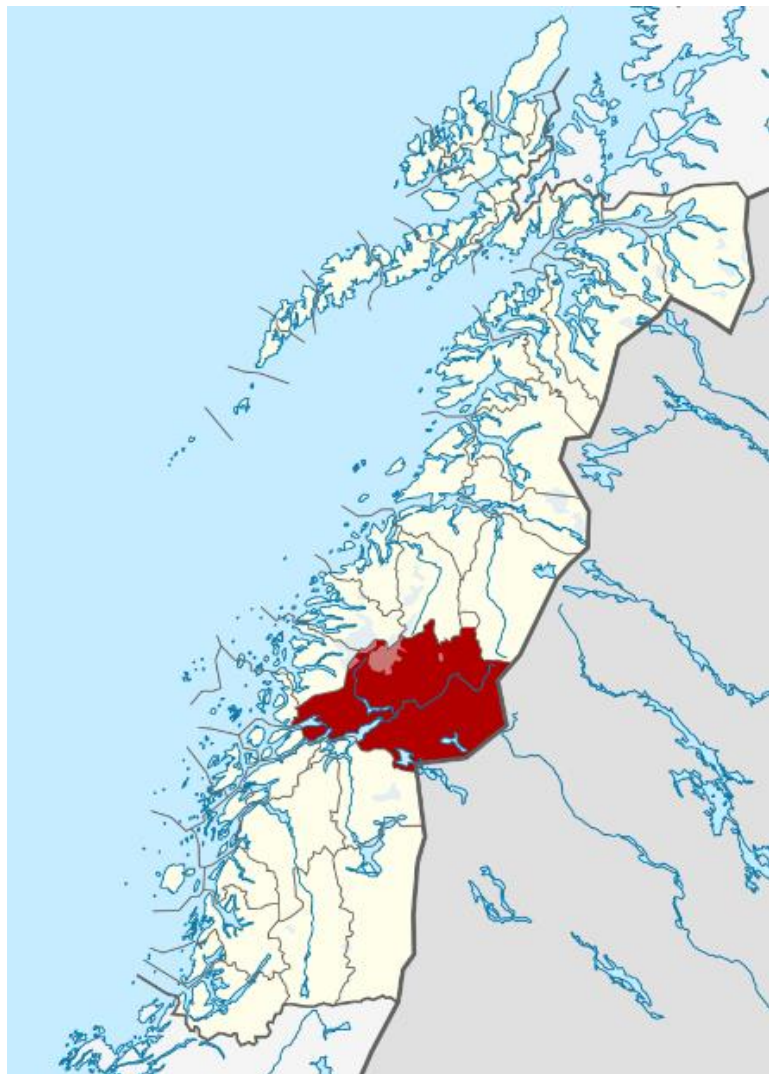
Prosjekt i Rana kommune:
Kommunal Økonomisk Bærekraft (KØB)

Nord Universitet !
v/ Prof. Levi Gårseth-Nesbakk

Ny kommunelov !
v/ Finansielle måltall - § 14.2

Men først - kort om Rana kommune

Presentasjon 2018

Polarsirkelbyen Mo i Rana

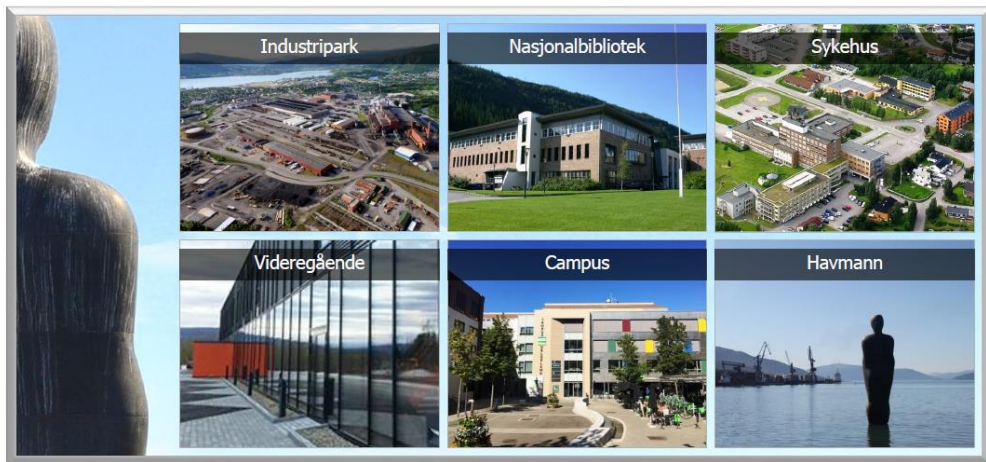

Ordfører Geir Waage

1.) Kort om Rana kommune

Mangfold

Noen tall:

- 3 største byen i Nord-Norge: > 26.000 innbyggere
- Befolkningsmessig sentrum på Helgelandskysten
- Før Jernverket – nå Næringspark (m/ca 100 bedrifter)
 - «Landsdelens industrielle tyngdepunkt»
 - Kraftkommune
- Nasjonalbiblioteket, flyplass

Fra årsregnskapet 2018:

Handlingsregel for bærekraft

Rana kommune har handlingsregel for bærekraft jf. tabell under, som viser mål satt i økonomiplan og indikatorer for regnskap 2018.

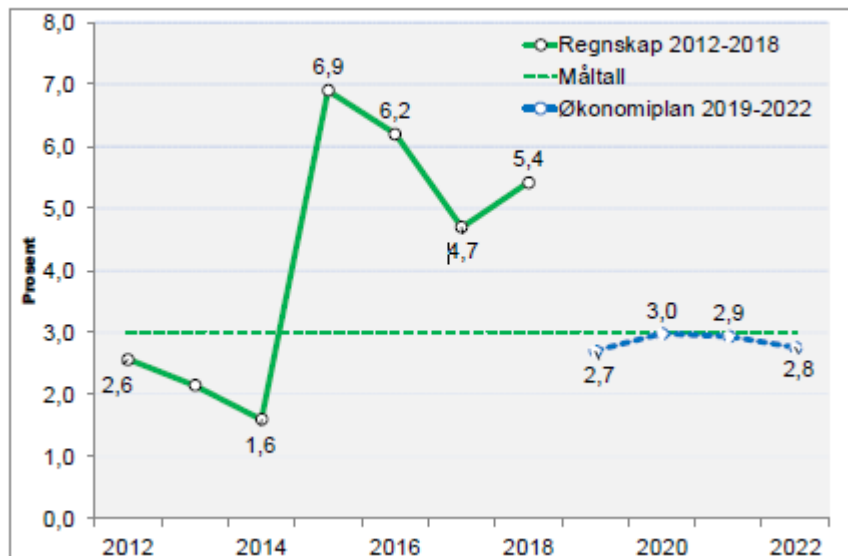
Tabell 1. Handlingsregel for bærekraft 2018

	Mål bærekraft	Regnskap 2018
Netto driftsresultat	2,0 %	5,4 %
Disposisjonsfond	8,0 %	16,1 %
Netto lånegjeld	75,0 %	71,9 %

Modellen for økonomisk bærekraft setter krav til langsiktighet i økonomistyringen av kommunen. Handlefrihet og robusthet er bærende elementer i modellen.

Kommuneøkonomien skal kunne håndtere uforutsette hendelser uten at det får konsekvenser for tjenestetilbudet samtidig som generasjonsprinsippet ivaretas.

Figur 8. Netto driftsresultat

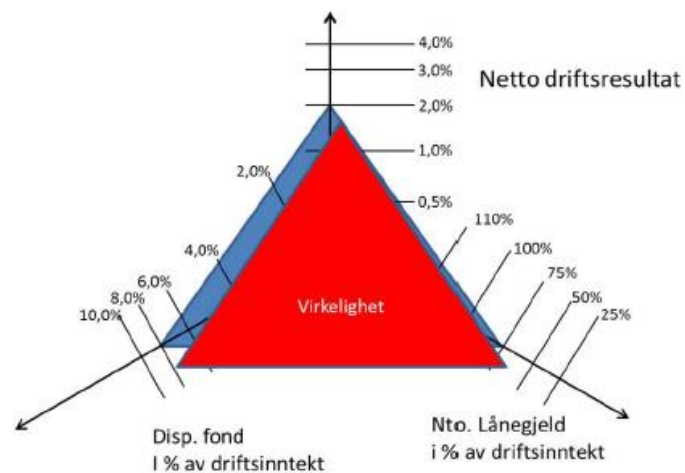

Det politiske perspektivet !
v/Ordfører Geir Waage (AP)

Administrasjonen !
v/ Kom.dir Stab Hege Nygård

Kommunal Økonomisk Bærekraft (KØB)

Nord Universitet !
v/ Prof. Levi Gårseth-Nesbakk

Ny kommunelov !
v/ Finansielle måltall - § 14.2

Bakgrunn:

- Kommunestyret har behov for **retningslinjer for hvor mye penger vi kan bruke.**
 - Hvordan kan vi rigge økonomien uten å påføre kommende generasjoner økte belastninger (langtidstenkning)?
 - Hvor mye kan vi bruke på drift totalt (driftsramme)?
 - Hvor mye kan vi bruke på investeringer (investeringsramme)?

Utfordringer:

- Kommuneøkonomi er komplisert
- Mange interessenter
- Økonomisjefens ønske:
 - Å briljere (vise hvor vanskelig og komplisert alt er) eller....
 - **Å legge til rette for gode beslutninger (gjøre kompliserte ting forståelig for flest mulig)**

Kommuneøkonomi er komplisert:

- Demografi.
- Rammetildeling (inntektsutjevning/utgifts utjevning, opphopningsindeks m.m.).
- Deflator/deflatordifferanse.
- Premieavvik/premiefond/pensjonsforpliktelser.
- Vertskommunemodell/interkommunalt selskap.
- Eiendomsskatt.
- KOSTRA-analyse.
- Kommunaløkonomisk analyse.
- Omstillingsbehov - når er omstillingen over (forskjell mellom omstilling med bakgrunn i demografi og omstilling med bakgrunn i for høyt driftsnivå).
- Utfordringsdokument/Perspektivanalyse/budsjettgrunnlag

	2017	2020
➤ Brutto driftsinntekter	1 960	1 967
➤ Omstillingsbehov	-45,0	-89,0
➤ Omstillingsbehov i prosent av tjenesteproduksjon	-3,2 %	-6,5 %
➤ Omstillingsbehov omgjort i årsverk	-50,0 1)	-100
➤ Driftsrammer tjenesteproduksjon	1 348	1 316
➤ Lønnsutgifter	1 035	1 016
➤ Antall faste årsverk	1 712	
➤ Brutto driftsresultat (BDR)	-72,0	-92,0
➤ Netto driftsresultat (NDR)	-46,0	-59,0
➤ Netto driftsresultat i prosent av driftsinntekter	2,4 %	3,0 %
➤ Disposisjonsfond (akkumulert)	200	237
➤ Investeringer (akkumulerte tall)	341	1 195
➤ Gjeldsgrad	84,6 %	96,5 %
➤ Renter og avdrag i prosent av brutto driftsinntekter	6,1 %	6,5 %
➤ Fondsutvikling	562	571
➤ Lønns- og prisstigning 2016-2017	2,5 %	

Mange interessenter:

- Politiske partier.
- Hovedutvalg.
- Ledere (sektorer/enheter).
- Ansatte (på enheter, men også foreldre/pårørende osv.).
- Ulike interesseorganisasjoner.
- Ulike områder/bydeler i kommunen.
- Kombinasjoner (ansatt i en bydel med barn i grunnskolen)
- ...

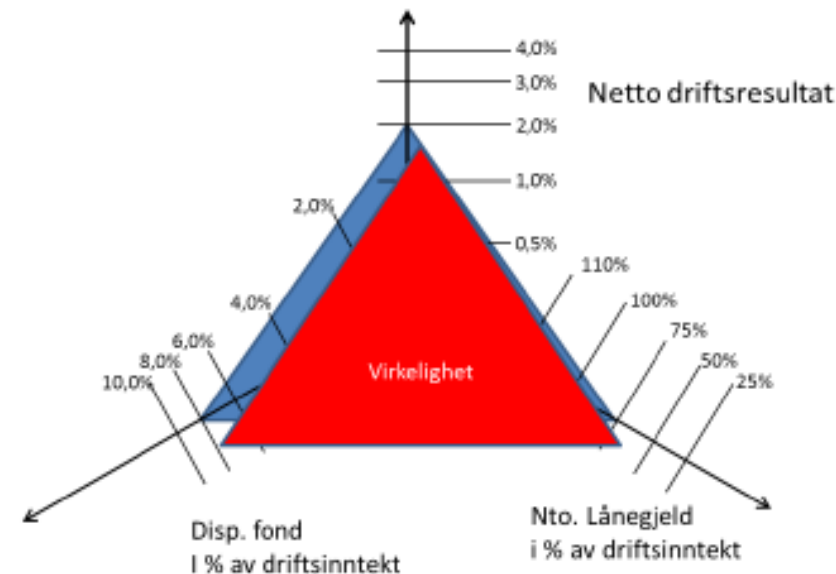

Politisk forankring (2015):

Alle partier: «**det er behov for handlingsregler.**»

Alle partier: **ønske om å ikke ødelegge for neste generasjon.**

- Modellen er lett å forstå.
- Modellen er et fast referansepunkt
- Fordel at modellen baseres på Riksrevisjonens undersøkelse.

Riksrevisjonens rapport 2015.

Om kommunenes låneopptak og gjeldsbelastning:

«Det er sammenhengen av store lån, lavt disposisjonsfond og lavt driftsresultat som gir utfordringer..»

KØB-perspektivet:

NDR:

- Risiko for uforutsette hendelser – tilsier at man bygger inn en sikkerhet for det uforutsette
- Slipper å redusere driften, nå evt hendelser oppstår (akutt)
- I KØB-sammenheng; **NDR kan sees på som økonomisk bærekraft over 1 år (årsbudsjett-perioden)**

Disposisjonsfond:

- Disposisjonsfondet er midler som er satt av til reserve – for ikke planlagte utfordringer (slipper å foreta større endringer i drift).
- Gjør det mulig for kommunen å bruke tid på endringene i driften
- I KØB-sammenheng: **Disposisjonsfondet kan sees på som økonomisk bærekraft over 4 år (økonomiplan-perioden)**

Gjeldsgrad:

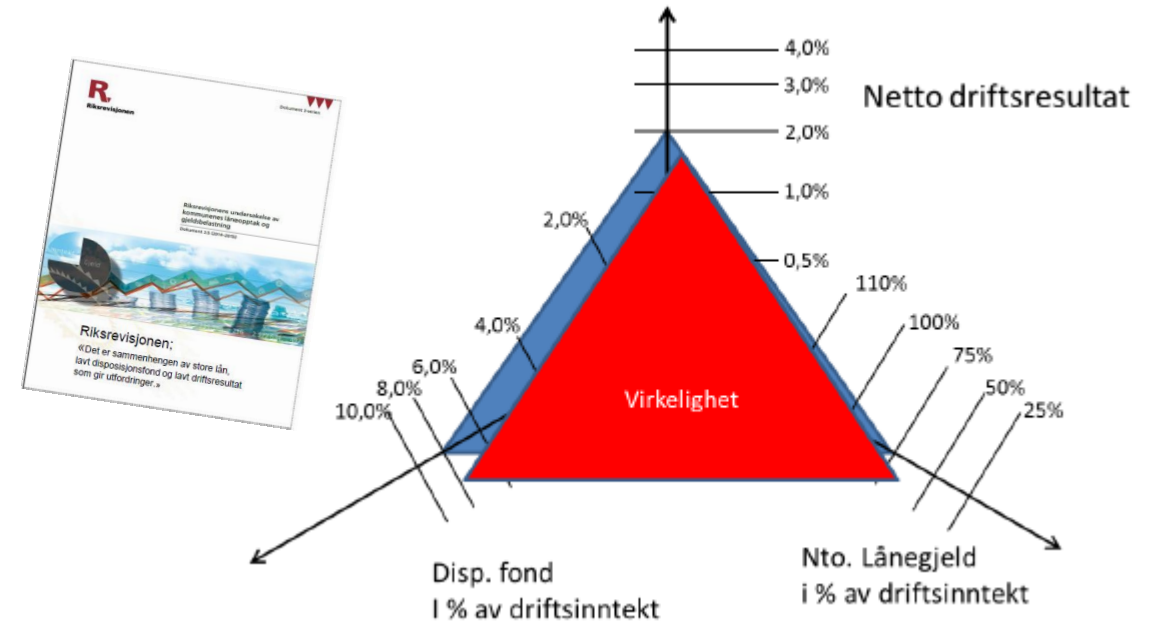
- Har kommune mye gjeld (høy gjeldsgrad), vil den ha tilsvarende høye driftsutgifter (renter og avdrag)
- Økt gjeld reduserer kommunens handlingsrom (drift)
- I KØB-sammenheng: **Gjeldsgraden kan sees på som økonomisk bærekraft over 20-40 år fremover**

Valg av finansielle måltall:

- **Riskrevisjonen 2015:** (konserntall/hele kommunesektor)
 - NDR > 2%
 - Disposisjonsfondet > 5 %
 - Gjeldsgraden < 75%
- **TBU:** (konsern/hele kommunesektor)
 - NDR > 2 % (1,75% for kommunene inkl. Oslo)
- Fokus: Formuesbevaring

Rana kommune valgte: (som langsiktige mål, ref.punkt)

- NDR > 2%
- Disposisjonsfondet > 8 %
- Gjeldsgraden < 75%
 - (kommunen eier sine formålsbygg)

NB! Fra i går:

KS-modell: minimum NDR og disp.fond

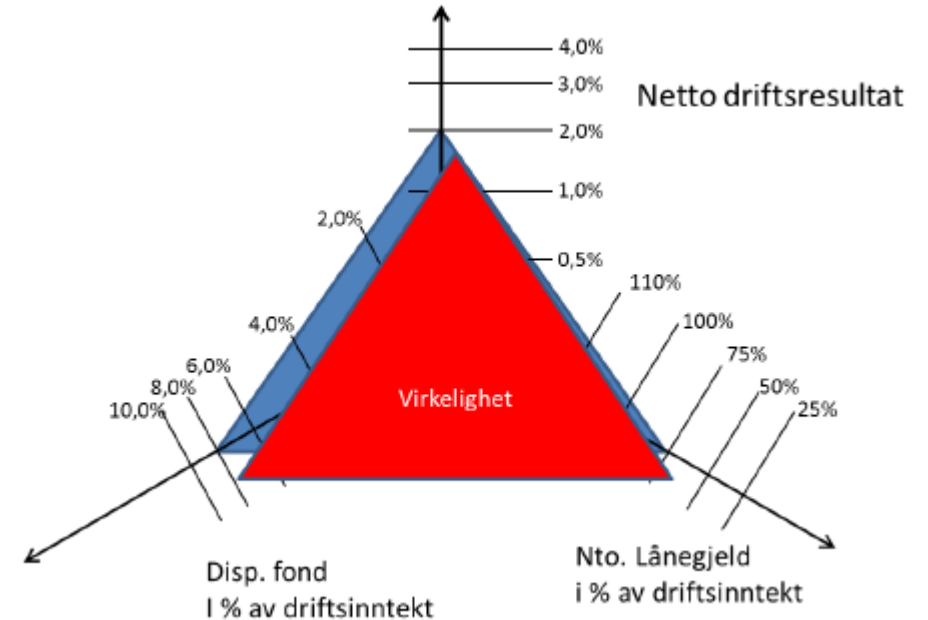
- Tilpasset den enkelte kommune (kommunekasse)
- Fokus: Stabil tjenesteproduksjon

Erfaringer og status:

- KØB er praktisert og forankret i budsjettprosesser
- KØB brukes også i kommunikasjon i enkeltsaker
 - Skolesaken
- Dybdeintervjuer etter 2 års praktisering med modellen - ingen ønsker endring.

Fremover....

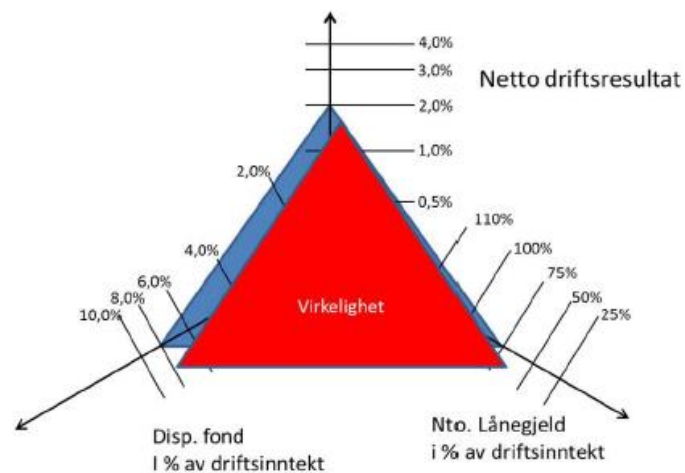
- Behov for å videreføre den.
- Kan den også brukes ovenfor befolkningen for å forklare rammene i kommuneøkonomien?

Det politiske perspektivet !
v/Ordfører Geir Waage (AP)

Administrasjonen !
v/ Kom.dir Stab Hege Nygård

Kommunal Økonomisk Bærekraft (KØB)

Nord Universitet !
v/ Prof. Levi Gårseth-Nesbakk

Ny kommunelov !
v/ Finansielle måltall - § 14.2

Rana kommunes økonomisk historie : 2007 - 2018

- 2007:** 222 mill i tap på Terra-investering (og hadde marginale driftsmarginer)
Ordfører Geir Waage: «Vi skal ikke på Robek»
- 2008:** 95 % driftsrammer og redusert vedlikehold. (tjenesteanalyser – «alle steiner skal snus»)
- 2009:** Ny mal for årsbudsjettet (mål: enkel og lettfattelig kommunikasjon)
Ny orientering med rammer, tilpasset inntektsnivå
- 2010:** Ny kurs – langsiktig økonomisk innretning
Økonomisk plattform med større driftsmarginer og langsiktighet. Økt fokus på tjeneste- og samf.utvikling
Effektivisering og omdisponeringer – brukerne skal skjermes i mest mulig grad
- 2011:** Vesentlig høyere ressursbruk enn sammenlignbare kommuner (kostragruppe 13)
Det langsiktig omstillingsløpet starter
- 2012:** Første budsjettsamling hvor politikere, administrasjon og hovedtillitsvalgte samles til felles arbeidsøkt

Rana kommunes økonomisk historie : 2007 - 2018

- 2013:** Ny rådmann ansettes - med klart budskap: «Budsjettrammer skal holdes – lykke til»
- 2014:** Omstillingsoppgaven vokser – 128 mill i perioden 2015 – 2018
Politisk konsensus om oppgaven
Fordelingsnøkkel rammereduksjon med 70 % historisk kost og 30 % Kostra lagt inn i budsjettoplegget fra 2015
Spørsmål/svar-runde basert på rådmannens budsjettforslag innført til budsjett/økonomiplan 2015-2018
- 2015:** **KØB med handlingsregler og trekant introduseres i budsjettprosessen**
Til den årlige budsjettsamlingen utarbeides et nytt grunnlagsdokument – utfordringsnotat (perspektivanalyse)
Nytt politisk flertall: opptatt av bærekraft og langsiktig planlegging (jf politisk plattform)
- 2016:** Skolesaken preger budsjettprosessen etter vedtak våren 2016 (medfører en gjeldsgrad på 128 %)
Investeringsrammer settes for skoleinvesteringene, som reverserer vedtaket fra våren – pga praktisk bruk av KØB i kommunikasjon med politikerne
Arving av over- og underskudd – endring av økonomireglement

Ny skolestruktur

- Ny skolestruktur vedtatt av kommunestyret i juni 2016
- Gir en gjeldsgrad på 128 prosent i 2030
- Lampene blinker rødt under budsjettsamling høst 2016

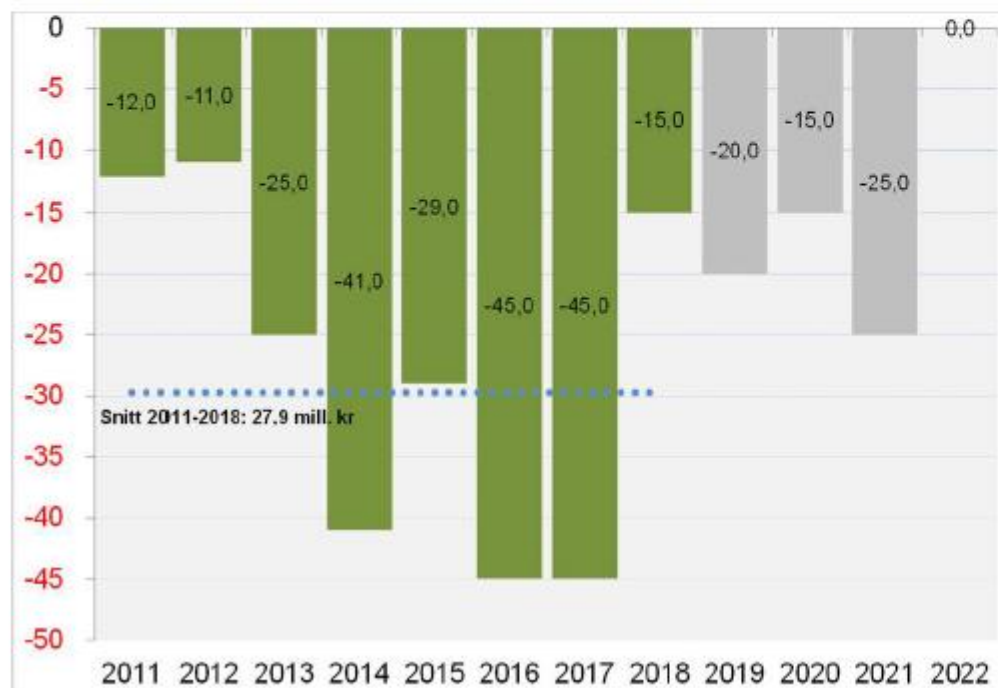

Rana kommunes økonomisk historie : 2007 - 2018

- 2017:** Nytt skolestrukturvedtak – med rammer satt i budsjett/økonomiplan, **basert på KØB kommunikasjon**
Matrise – skolestruktur. 10 alternativer med endret årlig netto driftsutgift iht. basis 2016
Økt fokus på sammenhengen mellom drift og investeringer: «tenke langt – handle nå»
Ny samfunnsplan 2017 – 2027
Virksomhetsstyring – lederavtaler og virksomhetsplaner («lederpakken»)
- 2018:** Kommuneplanens handlingsdel kobles og forankres i økonomiplanen 2019 – 2022
Opprydding i planverk og videreutvikling av virksomhetsstyring
Fokus på anvendelse av NDR. Investeringsvolum avhengig av årlig egenkapitaloverføring på 50 mill.kr
Innføring av internhusleie
Ny administrativ organisering med styrking av strategisk ledelse tilknyttet rådmannen
Har i perioden 2011 – 2018 omstilt for 227 mill.kr

Måloppnåelse - resultat

Måloppnåelse	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Omstillingsmål akkumulert	22	48	89	118	163	208	223	243	258	283	283
Avvik omstillingsmål (res. drift)	11	-12	-15	-10	26	8	5				
Akkumulert måloppnåelse	34	36	74	108	189	215	227				

- I perioden 2011 – 2018 har driften omstilt for 227 mill. kr.
- Omstillingstakten var størst i perioden 2014-2017 med i snitt 40 mill. kr pr år
- I økonomiplanperiode er årlig omstillingen i snitt 15,0 mill. kr.
- Omstillingstakt tilpasses og justeres.

Nøkkeltall pr.31.12.18.

Nøkkelfakta:

Netto driftsresultat (NDR):	5,4 %
Mindre forbruk:	44 mill.kr.
Disposisjonsfond:	345 mill.kr.
Disp.fond i % driftsinntekter.:	16,1 %

Handlingsregel for bærekraft 2018

	Mål bærekraft	Regnskap 2018
Netto driftsresultat	2,0 %	5,4 %
Disposisjonsfond	8,0 %	16,1 %
Netto lånegjeld	75,0 %	71,9 %

Endring av kultur og holdninger...

Bærekraftig økonomisk utvikling.

Kommunens evne til å finansiere sin aktivitet og møte sine forpliktelser, både på kort og lang sikt.

Sikre stabile tjenesteleveranser og evne til å tilpasse drifta til demografisk utvikling og endret behov

Fra omstilling til bærekraft

Kontinuerlig forbedring

«En evig varende prosess»

Hold stø kurs selv om det stormer.

- Generasjonsprinsippet – bærekraft.
- Handlingsregler.
- Kostnadseffektive tjenester.
- Dekningsgrader.
- Økonomisk styring – hvordan gjør vi det.
- Følg demografien.
- Langsiktighet –tenke langt - handle nå.
- Innsyn og dialog.
- Driftskonsekvenser av investeringer.

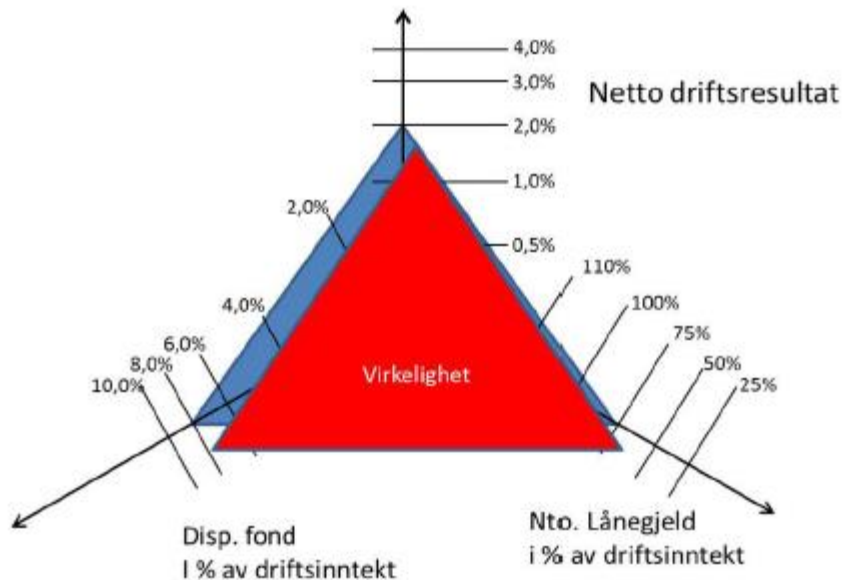

Vær klar over mulige risikofaktorer.

- Politisk skifte
- Endringer i administrativ ledelse – «sterk rådmann»
- Realkapital – etterslep vedlikehold .
- Drifta må leveres! – god kommuneøkonomi handler i stor grad om å ha kontroll på drifta.
- Sterke særinteresser utfordrer langsiktig helhetsorientering
- Kommunikasjon internt og eksternt – må ha tilstrekkelig oppslutning internt og eksternt om handlingsreglene.

Handlingsregel for bærekraft (KØB) – «trekantmodell»

- NDR: 2,0 %
- Disposisjonsfond: 8,0 %
- Lånegjeld: 75 %

Er pedagogisk:

Økt gjeld, medfører økt disp.fond, og dermed økt NDR.

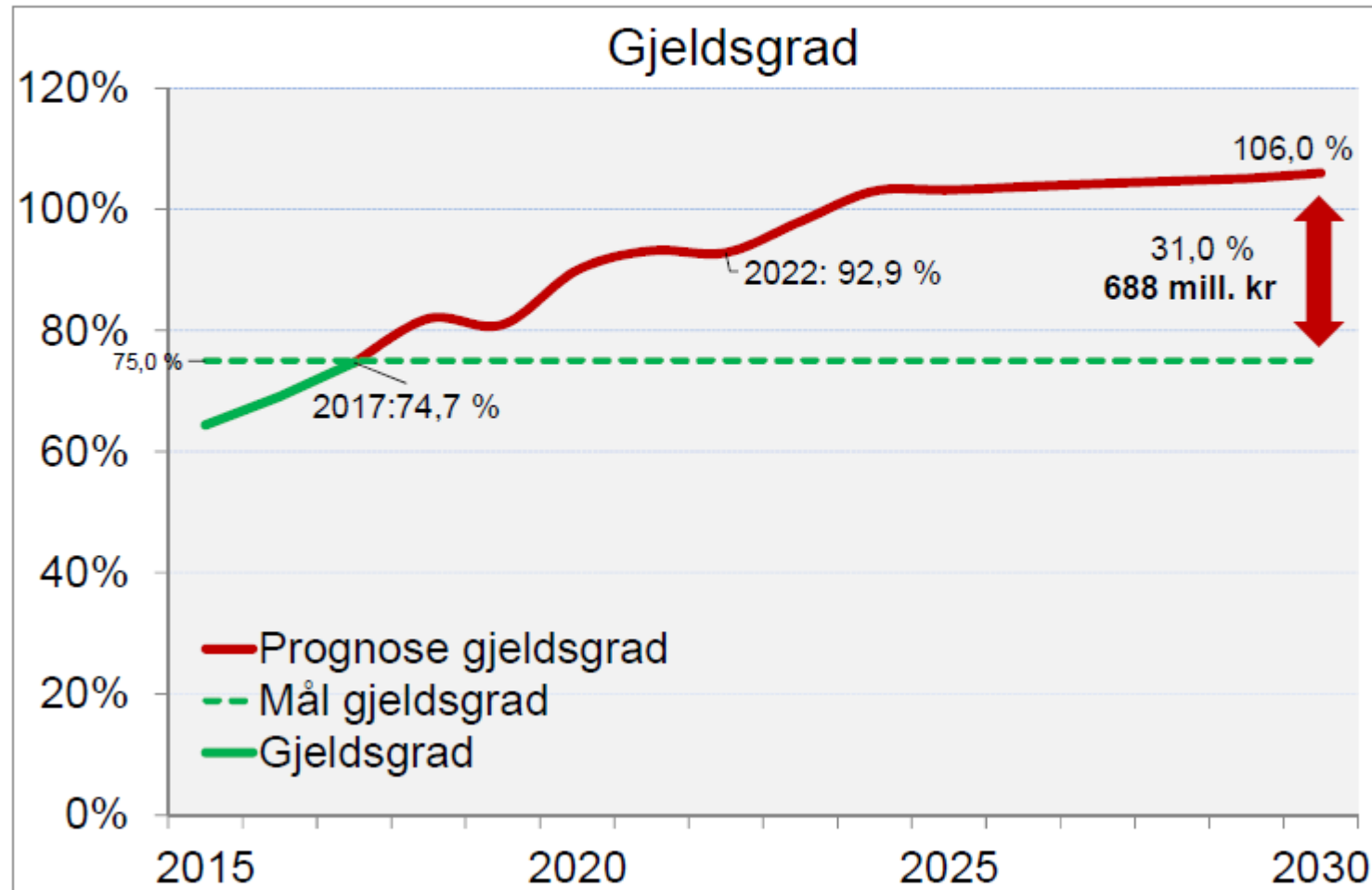
NDR er alfa og omega!

Bærekraftindikator

Rana : Investeringsvolumet gir ubalanse i forhold til regelen om økonomisk bærekraft

	<i>Mål</i>	<i>2017</i>	<i>2022</i>	<i>Avvik mål 2022</i>	
Netto driftsresultat	2,0 %	4,7 %	2,8 %	0,8 %	
Disposisjonsfond	8,0 %	15,3 %	4,5 %	-3,5 %	
Netto lånegjeld	75,0 %	74,7 %	92,9 %	-17,9 %	

Investeringsnivå – utslag bærekraftavvik

Bruk av NDR 2019-2022

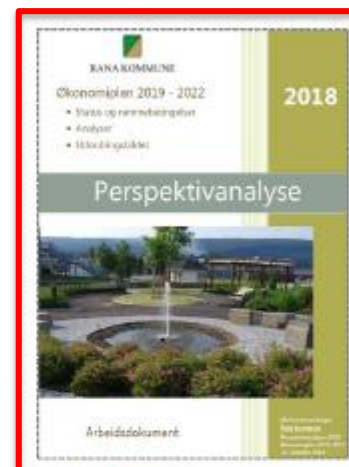
	2018	2019	2020	2021	2022
NETTO DRIFTSRESULTAT	-60 514	-67 475	-64 117	-63 439	-59 761
	2,9 %	3,1 %	3,0 %	2,9 %	2,8 %
Bruk og avsetning disposisjonsfond	5 908	12 286	9 035	9 348	8 205
Bruk og avsetning bundne fond	8 335	5 558	5 451	4 460	1 925
Overført til investeringsregnskapet	46 271	49 631	49 631	49 631	49 631
Sum	60 514	67 475	64 117	63 439	59 761

Økonomisk bærekraft 2022

<i>Måltall</i>	<i>Mål</i>	<i>2022</i>	<i>Avvik i %</i>	<i>Avvik i kr</i>
Netto driftsresultat	2,0 %	2,8 %	0,8 %	17,0
Disposisjonsfond	8,0 %	4,5 %	3,5 %	83
Netto lånegjeld	75,0 %	92,9 %	17,9 %	400
Samlet bærekraftavvik				466

Sentrale dokumenter

Det administrative perspektivet - økonomistyring – v/Kom.direktør Hege Nygård

INNHALDSFORTEGNELSE

INNLEDNING	2
UTFORDRINGSBILDET – PÅ KORT OG LANG SIKT	3
Sysselsetting	4
Utfordringer – og mulighetsbilde	6
BLIKK MOT FREMTIDEN	7
Visjon og satsingsområder	7
Kobling - kommuneplan og økonomiplan	9
Kommuneplan - handlingsdel	10
Styringsindikatorer	14
Helhetlig plan og styring	15
STRATEGIER OG FOKUSOMRÅDER	16
Medarbeidere og organisasjon	16
Digitaliseringsstrategi	17
Realkapital og vedlikeholdsetterslep	17
Investeringsnivå og risiko	17
Mulige Strategier	18
Økonomistyring – prosess og prioritering	19
Hvordan sikre velferdsleveransen på lang sikt?	20
DEMOGRAFI	23
Nasjonal trend	23
Befolkningsprognose lokalt	23
KOMMUNEØKONOMI	25
Økonomisk utfordring	25
Handlingsregel for økonomisk bærekraft	25
Status regnskap 2.tertial 2018	26
Kommunaløkonomisk analyse	27
Lønnsanalyse	29
Kommunebarometeret	30
Kostra	31
KOSTRA og Kommunebarometeret	31
Investeringer	32
Finans	34
VEDLEGG	39
Vedlegg 1 Investeringsprogram 2019-2022	39
Vedlegg 2 Justeringer drift og finans 2019 – 2022	42
Vedlegg 3 Rammereduksjoner 2019 - 2022	44
Vedlegg 4 Innspill fra Rana ungdomsråd	50
Vedlegg 5 Oppfølging politiske vedtak økonomi	51
Vedlegg 6 Perspektivanalyse vedlikeholdsetterslep	54

Perspektivanalyse (utfordringsnotat) – 40 år fremover!

- Demografi er styrende i alle dokumenter (økonomi)
- Utover 4 år: spesielt fokus på **demografi og gjeldsutvikling**

Identifiser og kommuniser utfordringen.

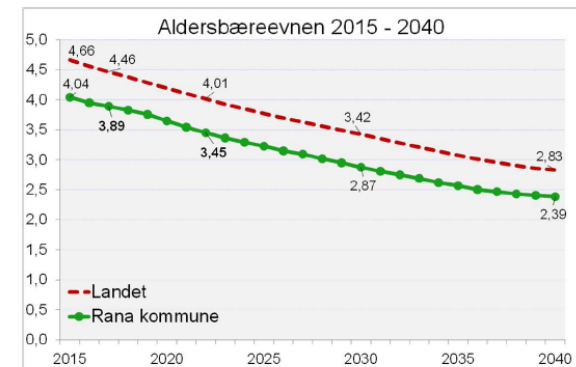
Hos oss er det.....

- Høyt investeringsvolum
- Endret behovsprofil tjenester
- Økte forventinger knyttet til samfunnsutviklerrollen

Behov for strukturendring - omprioritering

- Behov for tilpasset struktur knyttet til demografi og areal.
- Behov for utvidelse i pleie og omsorg.
- Rekruttering.

RANA KOMMUNE

Link til «Perspektiv analyse 2019 – 2022»:

https://www.rana.kommune.no/organisasjon/planer_budsjett_regnskap/Documents/Perspektivanalyse%202019-2022%20Rana%20kommune.pdf#search=perspektivanalyse

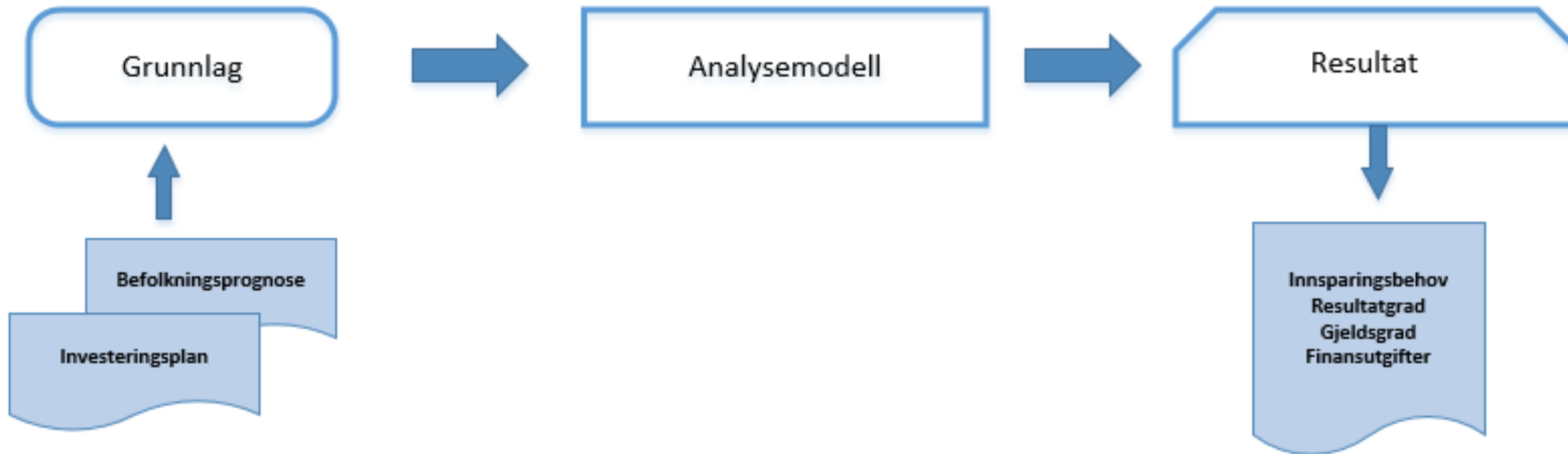
Fra perspektivanalysen:

Investeringsnivå og risiko:

- Investeringer binder utgifter i 40 års tid, og det er viktig å gjøre riktige investeringsvalg når kommunens tjenester skal betale regningen i år fremover. ***Det må investeres smart.***
- Investeringsbehovene frem til 2030 stresser og overskrider grenseverdiene i bærekraftelementene og setter tjenestene i en utsatt posisjon.
- ***Kombinasjonen av reduserte reserver (disposisjons-fond, ubundet investeringsfond), og krav til stadig økende driftsoverskudd for å dekke stigende lånegjeld, er ikke gunstig og ikke å anbefale. I tillegg går kommunen inn i et tiår med større usikkerhet for kommuneøkonomien enn det har vært på lenge, jf. redusert oljeøkonomi og flere eldre.***

Tenke langt - handle nå:

Langsiktige endringer, prioriteringer og sammenhenger er ikke tydelig nok i tradisjonelle planverk som går over 4 år. Det må tas grep i dag for å sikre bærekraft for fremtiden. **En langsiktig investeringsplan og driftsanalyse er et verktøy som vil heve kvaliteten på arbeidet**

Investeringsoversikt frem til 2030, hvor målet er:

- Rett rekkefølge på investeringer.
- Rett områderekkefølge boligbygging og befolkningsutvikling.
- **Bedre grunnlag for å koble tjenestetilpasning - endret demografi- investeringer inn i en sammenheng.**
- Bedre grunnlag for å vurdere risikobildet.
- Gjøre det lettere å være i forkant. **Gi politikere et verktøy for å prioritere.**
- Langsiktige løsninger for **bærekraftig økonomi.**

Ting henger sammen

- Det må være en «rød tråd» i det vi gjør.
- Plan og styring må kobles sammen .
- Aktiviteter må være systematisert og samkjørt.

Plan- og styringssystemet skal:

- ivareta politikernes ansvar for strategisk styring og prioritering
- Rådmannens ansvar for å iverksette politiske vedtak og sikre oppfølging av lov og forskrift.

God ledelse og gode plan og styringsprosesser er en forutsetning for at Rana kommune kan ivareta rollen som tjenesteyter, samfunnsutvikler og demokratisk arena. «

Den røde tråden er funnet.....

Hva ønsker vi
å oppnå?

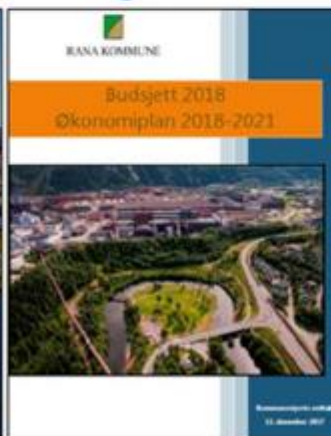
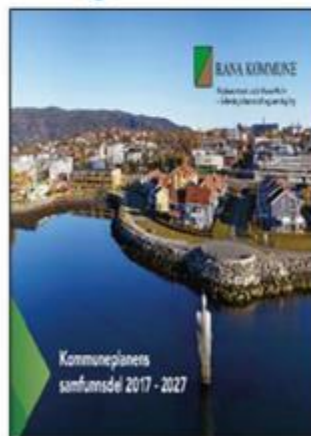
Hvilke økonomiske
rammer og mål?

Hva skal min
enhet levere?

Hva forplikter
jeg meg til?

Hvor langt er
vi kommet?

Hva ble
resultatet?

Det administrative perspektivet - økonomistyring – v/Kom.direktør Hege Nygård

Årsplan budsjett 2020 og økonomiplan 2020 - 2023

Aktivitet	Oppgave	Ansvar	Dato
Import budsjett	Detaljbudsjett 2019 overføres til Visma Økonomi	Økonomisjef	15. januar
Budsjettreguleringer budsjett 2019	Reguleringer Stortingsvedtak FSK 05.02	Rådmann	24. januar
Skjønnsmidler 2019	Søknad skjønnsmidler 2019 (prosjekt og ress. krav.)	Virksomhetsleder	1.mars/1.juni
Budsjetttrundskriv 1	Konsekvensjusteringer, drift, finans, investeringer	Økonomisjef	23.april (frist 25.mai)
Kommuneproposisjonen 2020	Rev. Budsjett 2019, budsjettforutsetninger 2020	Økonomisjef	15.mai
Adm. budsjettsamling 1	Overordnede budsjettforutsetninger 2020-2023	Rådmann	6.juni
Budsjettforutsetninger	Budsjettforutsetninger 2020-2023	Rådmann	12. juni
Budsjetttrundskriv 2	Detaljbestillinger basert på budsjettsamling 1	Økonomisjef	17. juni (frist 31.aug.)
Skjønnsmidler 2019/2020	Søknad drift og prosjektskjønn	Rådmann/virksomhetsl.	8.august
Budsjetttrundskriv 3	Konsekvensjustering lønn og budsjetttrydding	Økonomisjef	26.aug. (frist 14.sep.)
Adm. budsjettsamling 2	Konsekvensjusteringer budsjett og ØkPI 2020-2023	Rådmann	16.september SLG
Bakgrunnsmateriale pol.	Konsekvensjusteringer, analyser mv., utsending	Økonomisjef	25.september
Statsbudsjett 2020	Fremlegging av Statsbudsjettet	Regjeringen	7.oktober
Adm. budsjettsamling 3	Effekter av Statsbudsjettet	Rådmann	7.oktober (13-16)
Orientering om statsbudsjettet 2020	Hovedtrekkene i statsbudsjettet 2020 i KST	Rådmann	8.oktober
Politisk budsjettsamling	Budsjetttrammer, forutsetninger, analyser mv.	Rådmann	9. - 10.oktober
Budsjett og økonomiplan 2020-2023	Rådmannens forslag presenteres	Rådmann	29. oktober
Spørsmål og svar	Basert på rådmannens budsjettforslag	Rådmann	29.10 – 12.11
Politisk behandling	Vedtak i FSK og KST	Ordfører	19.11 og 18.12
Offentliggjøring av budsjett og ØkPI	Dokumentet legges ut til offentlig ettersyn	Rådmann	19.11 - 18.12
Oversendelse fylkesmannen	Komplett oversendelse med alle vedtak	Oversendelse	15.1.2020

Politisk involvering i budsjett og økonomiplan 2019 - 2022

Budsjettforutsetninger 2019 KST	18. juni
Statsbudsjettet 2019	8. okt
Bakgrunnsmaterialet budsjettsamling	12. Okt
Politisk budsjettsamling	17-18. okt
Rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan	6. nov
Vedtak i formannskapet	27.nov
Vedtak i kommunestyret	11. Sep

Spørsmål – svar politikere: **Frist 20.november**

Mål med budsjettsamlingene

- Etablere en felles plattform – forståelse av nåsituasjon og utfordringsbildet.
- Presentere økonomiske rammer og analyser.
 - ✓ Informasjon som politikerne kan ta inn i de partipolitiske prosessene.
- Administrasjonen tar med seg signaler på retning/tiltak som skal utredes videre.
- Hovedtillitsvalgte er del av prosessen.

Budsjettsamling; eksempel på gruppearbeid:

Gruppearbeid:

Investeringsvolumet bringer kommunen langt over anbefalt nivå på gjeldsgrad. Dette medfører belastninger for driften, og vil få betydning for fremtidig drift og tjenesteleveranse. Hvordan skal dette håndteres?

1. Refleksjoner rundt måltall og handlingsregler

- Har handlingsreglene effekt – erfaring med bruk av disse?
- Forpliktelse til å følge måltallene?
- Hvilke andre handlingsregler er aktuelle?
- Hvordan skal det ageres ved avvik på måltall?

2. Forslag til investeringsreduksjoner – reduksjon i volum?

3. Forslag til forskyvning av investeringer i tid?

Og videre.....

Hvordan skal vi prioritere og samarbeide for å skape videre vekst og sikre at kommunen fremstår som attraktiv for innbyggere, tilflyttere, næringsliv og besøkende?

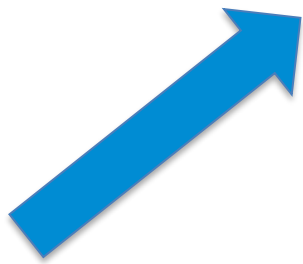
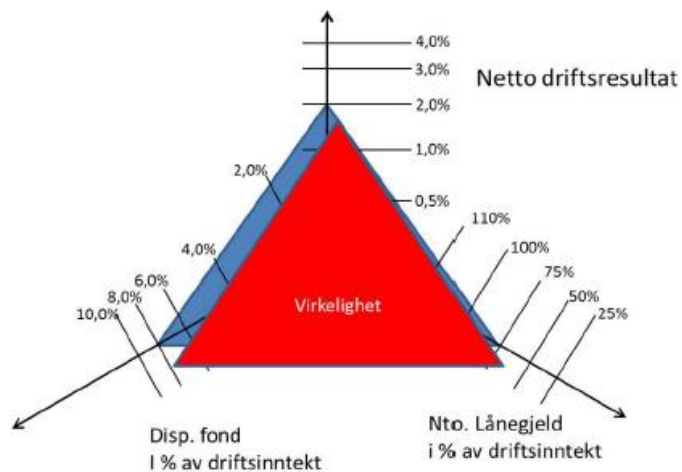
Hvordan skal vi styrke verdier som identitet, tilhørighet, stolthet og felleskap?

Hvordan skal vi sikre en bærekraftig utvikling som sikrer fremtidige generasjoner?

Det politiske perspektivet !
v/Ordfører Geir Waage (AP)

Administrasjonen !
v/ Kom.dir Stab Hege Nygård

Kommunal Økonomisk Bærekraft (KØB)

Nord Universitet !
v/ Prof. Levi Gårseth-Nesbakk

Ny kommunelov !
v/ Finansielle måltall - § 14.2

Samarbeid med Nord Universitet

Utvikling av en modell for kommunal økonomisk bærekraft

- For arbeid med budsjett og planleggingsarbeid
- Fortrinnsvis tilknyttet årsbudsjett og økonomiplan

Høst 2017: Spørreundersøkelse til alle landets kommuner

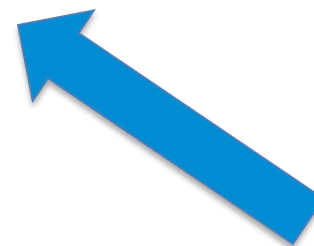
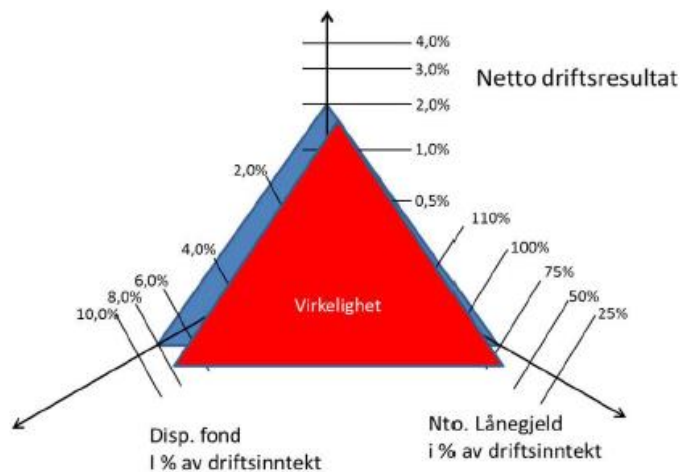
Hovedfunn:

1. KØB orientering i **budsjettprosessen/arbeidet** er avgjørende
2. **Samspillet** mellom adm og politikere står sentralt
3. Økonomistyringstiltak, som handlingsregler – fasiliterer KØB, men er alene ikke nok – **forståelse, helhetsblikk og kultur** er viktig
4. Kommuner kommer langt med **forholdsvis enkle, overordnede KØB-modeller**
5. **Rådmannen** innehar en kjempeviktig funksjon

Det politiske perspektivet !
v/Ordfører Geir Waage (AP)

Administrasjonen !
v/ Kom.dir Stab Hege Nygård

Kommunal Økonomisk Bærekraft (KØB)

Nord Universitet !
v/ Prof. Levi Gårseth-Nesbakk

Ny kommunelov !
v/ Finansielle måltall - § 14.2

5.) Ny kommunelov

Finansielle måltall – lokale handlingsregler: § 14-2

Mål for hva driftsresultat, gjeldsgrad mv. bør være for at det økonomiske handlingsrommet **skal sikres over tid**

Måltallene skal være **retningsgivende** for budsjettarbeidet

(KS har ulike modeller som kan benyttes som støtteverktøy)

Nye krav til årsberetning: § 14-7

- Skal vurdere økonomisk utvikling i lys av **kommunens finansielle tall**
 - Årsak til avvik
 - Vesentlige avvik fra premissene for bevilgning

4.) Økonomistyring i Rana – v/ kom.dir stab: Hege Nygård

Oppsummering.....

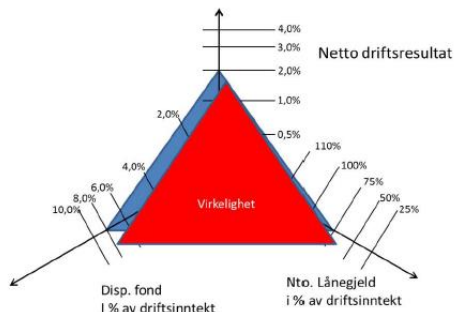

- Kommunikasjon! Kommunikasjon! Kommunikasjon!
- Kultur, holdninger.
- Kontinuitet – impulskontroll.
- Felles ståsted – enige om hvordan verden ser ut.
- Etablerte møtepunkter
- Langsiktighet – spesielt investeringer.
- ✓ HAR prioritet
 - Ledelsen går i front – både politisk ledelse og administrativ ledelse. Forankring hos tillitsvalgte.

Det politiske perspektivet !
v/Ordfører Geir Waage (AP)

Administrasjonen !
v/ Kom.dir Stab Hege Nygård

Kommunal Økonomisk Bærekraft (KØB)

Takk for meg !

Nord Universitet !
v/ Prof. Levi Gårseth-Nesbakk

Ny kommunelov !
v/ Finansielle måltall - § 14.2